

ב"ה

פרשת בא

משכו וקחו לכם

שמות יב, כא.

בני ישראל שחטו את העבודה זרה שהם עצמם עבדו

החידוש של ה"נס גדול" שנעשה בשבת שלפני פסח - הוא שהריגת המצרים היתה על ידי בכורי מצרים גופא, כמו שכתוב "למכה מצרים בבכוריהם".

וזה "נס גדול" לגבי כל שאר הנסים - כי: כל הנסים הם באופן שמתערב ענין שמבחוץ, כמו במכת בכורות: "וה' הכה כל בכור בארץ מצרים"¹. וכן בנס פורים, שמחשבת המן הרע נתבטלה (לא על ידי המן עצמו, אלא) על ידי מרדכי ואסתר (באמצעות לבוש טבעי - בקשת אסתר מאחשורוש). ועל דרך זה בנס חנוכה, שהחשמונאים ניצחו את מלכות יון הרשעה, ועל דרך זה בכמה וכמה נסים - שזהו הסדר ד"לאום מלאום יאמץ"², "כשזה קם זה נופל"³.

מה שאין כן הנס דשבת הגדול היה באופן ד"מיניה וביה אבא לשדי ביה נרגא"⁴ [מן היער עצמו נלקח העץ לידיית הגרן], שבכורי מצרים, שהם התוקף והמובחר של מצרים, הם עצמם עשו את הפעולה ד"למכה מצרים" - שזהו ענין של ביטול הטבע לגמרי, ולכן נקרא "נס גדול".

אמנם, כיון שכל ענין שבעולם, המשכתו היא על ידי עבודת בני ישראל, שהרי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, ועד שגם בנוגע לענין של נס, שהוא למעלה מכל ענין של אתערותא דלתתא, כך, שלכאורה לא שייך

¹ בא יב, כט.

² תולדות כה, כג.

³ פרש"י עה"פ.

⁴ סנהדרין לט, ב. הובא בתניא פל"א.

לומר שבא על ידי עבודה, מכל מקום, צריך להיות איזה ענין שהוא מעין זה (כידוע בענין "קוב"ה לא שריא אלא באתר שלים" [השכינה לא שורה אלא במקום שלם]⁵) - הרי מובן, שגם בנוגע ל"נס גדול" בשבת שלפני פסח היה צריך להיות תחילה איזה ענין של עבודה.

וזהו תוכן אריכות דברי רבינו הזקן בשולחן ערוך שלו⁶, ש"פסח מצרים היה מקחו מבעשור לחודש, כמו שכתוב⁷ בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו', ואותו היום שבת היה . . . וכשלקחו ישראל פסחיהם באותו שבת, נתקבצו בככורי מצרים אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושים כך, אמרו להם⁸, זבח פסח הוא לה' וכו'" - שמזה מובן, שה"נס גדול" היה לאחרי הקדמת עבודתם של ישראל בלקיחת הפסח.

והענין בזה⁹: לקיחת הפסח היתה צריכה להיות באופן ד"משכו וקחו לכם צאן ושחטו הפסח"¹⁰, "משכו ידיכם מעבודה זרה"¹¹.

וכפי שמבאר הַב"ח בדברי הטור ש"לקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן" - דלכאורה אינו מובן:

"למה יהיו שיניהם קהות עכשיו ביותר, וכי לא היו מצרים יודעין שישראל שוחטין ואוכלין אלים וכבשים בכל יום ויום", - שהרי לבני ישראל היו צאן ובקר, כפי שאמר משה לפרעה: "בצאננו ובבקרנו נלך"¹² (ועל זה אמר לו פרעה: "רק צאנכם ובקרכם יוצג"¹³), ובהיותם לבדם, ללא המצרים, היו שוחטין ואוכלין מהם, כפי שמצינו בזמנו של יוסף: "וישימו לו לבדו . . . ולמצרים . . . לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכול את העברים לחם כי תועבה היא למצרים"¹⁴, וכפירוש התרגום: "ארי בעירא דמצראי דחלין לה עבראי אכלין" [משום שהבהמות שהמצרים עובדים להם העברים אוכלים], וכך המשיכו להתנהג בהיותם ארץ גושן, ולא רק במשך חיי יוסף, אלא גם במשך כל המאתים ועשר שנים שהיו בשעבוד מצרים, והמצריים ידעו זאת -

⁵ ראה זח"ג צ, ב. וראה גם לקו"ת שה"ש כב, ב ואילך. ובכ"מ.

⁶ או"ח סת"ל ס"א

⁷ בא שם, ג.

⁸ שם, כז.

⁹ ראה גם שיחת ש"פ מצורע, שה"ג, י"ב ניסן תשכ"ז ס"ג (תו"מ חמ"ט ע' 269). וש"נ.

¹⁰ שם, כא.

¹¹ מכילתא ופרש"י שם, ו.

¹² שם יו"ד, ט.

¹³ שם, כד.

¹⁴ מקץ מג, לב.

ומבאר, "שישראל הודיעו למצרים שמצות השם עלינו לשחטו למטה, כי בזה יושחט גם למעלה, וזהו על ששחטו את אלהיהן, דאָת מְרַבָּה גם אלהיהן למעלה. ועוד משמע את אלהיהן של ישראל, כי רובם של ישראל עבדו עבודת גילולים, וכדברי רבותינו ז"ל משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה, ועל כן היו שיניהם קהות, כי עד עתה עבדו לו, ועכשיו שוחטין את אלהיהן של עצמן וכו".

כלומר: בשבת הגדול היו בני ישראל במעמד ומצב שעוד בהיותם במצרים לא התביישו ולא התפעלו מהמצריים, אלא אמרו להם בפירוש, - אף שלכאורה היו יכולים להשיב ברמז, במילתא דמשתמע לתרי אפי [מילים שמשמעות לשני צדדים], מבלי לומר במילים ברורות, כדרך ה"דיפלומטים" הידועים, או אפילו לשתוק... ולהניח למצריים לפרש את הדבר כרצונם [כפי שכבר דובר¹⁵ אודות אלו ששותקים ולא אומרים מאומה, כמו "איוב ששתק"¹⁶, כך, שהיו יכולים לפרש את שתיקתו (אם הוא סבור כבלעם או כיתרו) כרצונם] - עומדים אנו לשחוט את העבודה זרה שלכם! והאפשרות לכך היא – כיון שאנו שוחטים את העבודה זרה שלנו!

ועל ידי זה היה ה"נס גדול" ד"למכה מצרים בבכוריהם" בשבת שלפני הפסח, ש"מיניה מתברכין כולהו יומין" [ממנה מתברכים כל הימים], כולל גם ימי הפסח שבהם היתה היציאה ממצרים.

קטע משיחת ש"פ צו, שבת הגדול, ח' ניסן, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"א חוברת ע' 6.

¹⁵ שיחת פורים ס"ד ואילך

¹⁶ סוטה יא, א.

גם לאחרי שמשה אומר לבני ישראל שהקב"ה נאמן לקיים הבטחתו (אף על פי שלפני זה טען להקב"ה "למה הרעותה גוי", כנזכר לעיל) - מובן וגם פשוט שעדיין יש צורך להוסיף בעידוד רוחם של בני ישראל (שהרי, לאחרי כל ההבטחות, כולל שמשה אומר להם שהקב"ה נאמן בהבטחתו - מתייסרים בני ישראל בגלות מר כו'), על ידי זה שמזכירים ומדגישים שהבטחת הקב"ה היא (לא רק על עצם היציאה מהגלות, אלא) גם שיקבלו "רכוש גדול", דבר ה"מבאר" (כביכול) טעם אריכות הגלות כו' - כדי שיתוסף עוד יותר ב"רכוש גדול".

קטע משיחת ש"פ וארא, מבה"ח שבט, רשימת השומעים בלתי מוגה. תו"מ התשמ"ה ח"ב ע' 259

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה , צביה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה

